

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Pe un an 40 coroane. — Pe șase luni 20 coroane. — Pe trei luni 10 coroane.
Ziarul apare Marțea, Joia și Sâmbăta

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

== Prețul inserțiunilor, după învoială ==

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Cuvinte de salutare pentru membrii ardeleni, basarabeni și bucovineni

rostitute de d. N. Iorga în ședința festivă a Academiei Române în ziua de 14 Mai 1914

Pentru întâia oară membrii Academiei Române cari vin să participe la lucrările ei, închinată în cea mai mare parte cunoașterii limbii și trecutului românesc, n'au de trecut granița pe care mari nenorociri îngreuiate de povara veacurilor și cumplite fatalități împotriva cărora s'au pornit în zădar puterile slabe ale înaintașilor noștri le-au însemnat, ca niște sângeroase șanțuri în carne, peste cuprinsul de o așa de evidentă unitate al pământului românesc.

Și, totuși, astăzi când Basarabeanul Inuleț, Bucovineanul Nistor, Ardeleanul Bârseanu stau lângă noi liberi să rostească tot ce le spune inima, fără nici o teamă de răspundere față de vre-un stăpân străin, când sentimentul tuturor se poate rosti cu aceeași sinceritate înaintea Regelui care e al lor ca și al nostru, al celor de aici, înaintea Reginei a cărei miloasă bunătate are dreptul să cerceteze și suferințele lor, și înaintea Moștenitorului de Tron sub conducerea căruia copiii noștri vor îndeplini aceeași operă națională românească, nu e nimic care, — într-o bucurie așa de firească, de și nu caută, după datina unui popor cuviincios, discret, cuvintele tari, — să samene cu o uimire sau măcar cu cea mai de așteptat mirare.

Era așa de natural să ajungem aici, la cea d'întâi revisuire rațională a hărții lumii, ca aceea la care se procedează astăzi, supt ocrotirea unor arme biruitoare pentru drept și cu înțeleapta chibzuire a unor șefi de state și unor miniștri cari sânt cugetători, scriitori politici, istorici și profesori de universitate!

Nenaturale au fost numai hotarele pe care le-au tras niciodată cu sabia, în luptă, ci prin încete infiltrații viclene, ca în Ardeal și Bănat, ori prin intrigi la masa verde a diplomației, pe suferitoarea hârtie, ca în Bucovina și Basarabia, râvnitorii de pământuri străine și de robi. Ele n'au intrat niciodată în conștiința poporului, căci Ardelenii, Bănățenii au venit aici și mai departe, de-a lungul veacurilor, ca «în țară», Bucovina a fost privită numai ca un «Cordun», după cordonul sanitar în dosul căruia s'a făcut actul de corupție și de brigandagiu, iar Basarabeni, cari n'au vrut să știe de firma scrisă în slove

rusești supt icoana păsării hrăpărete, nu s'au crezut vre-odată altfel de Moldoveni decât ceilalți.

Cărturarii cred, ce e drept, în forme, și în alte forme decât acelea, urâte, ale intereselor lor personale, care-i pot duce, când sufletul e slab, la picioarele străinului cuceritor, de unde, cu ori câtă pocăință, omul nu se mai ridică întreg. Au fost de sigur români cu studii și români de însemnătate în viața politică și socială cari au admis ceea ce conștiința populară a respins, adesea în tăcere, une ori însă cu indignata mișcare pe care a făcut-o în 1918, când călăii poporului nostru, barbarii culturali și cei naturali, ni-au înfățișat spăimântătoarea figură diformă a unei Români fără munți și fără mare, simplu ogor de lucru pentru negrii albi ai Europei centrale, fără a-și da sama că desființau pentru totdeauna un hotar și că hotarul nedrept, în epoca naționalităților, poate face loc la orce alta decât la unul și mai nedrept decât dânsul.

Dar, de câte ori s'a întreprins o acțiune mai vastă în ordinea politică și tot așa și în ordinea culturală, ea a dus în chip firesc la unitatea primitivă, la unitatea necesară, la unitatea inevitabilă.

Cel d'întâi stat românesc la Dunăre, în veacul al XI-lea, s'a numit în limba slavă a cancelarilor Țara-Românească, una singură pentru toți. Fundațiunea de la Argeș, în veacul al XIV-lea, a fost o «Domnie a toată Țara-Românească». Moldova, întemeiată de străini ca stat de concurență, a tins, în veacul al XIV-lea și în al XV-lea către desființarea hotarului absurd. Dacă în Ardeal s'a ridicat, fie și în armura nobilului ungar, Ioan Corvinul, el a căutat să întrebunțeze pentru aceeași operă, cu atât mai românească, cu cât era mai creștină, puterile militare ale celor trei țări, și Ștefan-cel-Mare, stăpân peste săcui, creator de Domni la București, în timp ce lupta cu turcii pentru cruce, nu făcea decât să urmeze aceeași tradiție. Aceasta a fost și linia de conduită a lui Petru Rareș, care-și mărita fetele la Munteni, care-și făcea intrările domnești în Bistrița ardeleană și-și adăpostea pribegia în cetatea Ciceului, după ce luase vamă la Prejmerul brașovean și-și așezase dre-

gătorii săi, pe urmele puternicului părinte în inima însăși a Ardealului, la Cetatea-de-Baltă. Și, când, după decăderea Moldovei, norocul care adusese în scaun pe Mihai Viteazul dădu principatului muntean călăuzirea avântului românesc, în ciuda sfătuitorilor cari-i înfățișau coroana bizantină, deschizându-i prin răscoale balcanice drumul către sfânta Sofiă, Voevodul trecătoarelor îndepliniri s'a îndreptat, furat de marile puteri ascunse ale neamului, spre pasurile Carpaților, chiar dacă erau să-l ducă la ostepeli, la suferință și moarte.

Iar apoi unul după altul, Domnii unei țări și ai celeilalte, Radu Șerban, năvălitorul în Ardeal, Movileștii, cari domnesc în ambele țări de aicea, Radu Mihnea, care din Moldova își pune feciorul Domn în București și ale cărui oase se aduc din curțile de la Hârlău la mănăstirea lui din acest oraș al nostru, petrecute de boierii unui principat ca și de ai celuilalt. Gașpar Gratiani, Morlacul care visează de Transilvania, Vasile Lupu, care, de și solicitat și el neconținut să fie Impărat pentru greci, râvnește Muntenia și ocheste cu o lacomă privire Ardealul însuși, — ce sânt altceva decât succesive unelte ale unei voinți mai tari decât dânsii!

La capătul veacului care începuse văzând martiriul lui Mihai la Turda, Constantin Brâncoveanu, dispunând de tronul Moldovei și hotărând situația Ardealului, unde cumpără pământuri, tipărește cartea românească pentru toată românimea, în același timp când Munteanul Constantin Cantacuzino stolnicul cutează a scrie istoria acestei românimi până în Pind și Moldoveanul Dimitrie Cantemir pregătește Hronicul Româno-Moldovlahilor. Fanarioții înșiși, mutându-se dintr'o țară în alta, cu boierii cu tot, erau, pe neștiute, în slujba sorții, și de câte ori răsboaiele turcilor i-au dus în Ardeal, ei, un Mihai Racoviță ca și un Nicolae Mavrogheni, n'au rămas nesimțitori față de sensul pământului pe care-l călcau și de sufletul acelora cari salutau pe modestele steaguri nouă vechile steme al cuceririlor glorioase.

Grecul Fotino scria la București Istoria Daciei, treizeci de ani după ce rusul Potemchin voise Dacia pentru el și zece ani abia după ce Constantin Vodă Ipsi-

lanti fusese din mila rusească un fel de rege al Daciei dunărene.

Iar, îndată ce puterile ni-au revenit în veacul al XIX-lea, cel d'întâi avânt a fost acela de unire, și Kogălniceanu a pus numele Daciei în fruntea primei opere mari de cultură conștientă. Casa de țară a Bucovineanului Hurmuzachi a strâns în cultul aceluiasi ideal pe Alecsandri și Kogălniceanu, ca și pe Bariț, și Basarabeanul Stamati a venit în Iași de la 1840 și în Suceava robită ca la altarul jertfelor pentru un mai fericit viitor, și s'a întors și el apostol al unității neamului, deschizând astfel calea unui Hasdeu. Și când, la 1859, Moldova și Muntenia se îndreptau spre unitate de stat, diplomația austriacă s'a însărcinat ca însăși să spuie Europei întregi că următoarele capitole nu pot să fie decât: Bucovina, Ardealul și Bănatul.

Ca și statul, biserica ea însăși, oricare ar fi fost misiunea ei deosebită, fixată prin așezămintele ei proprii, a fost adusă, de la începutul acțiunii sale de cultură până în momentul când această misiune a intrat în alte mâni, să joace rolul îndeplinătoarei și, firește, păstrătoarei de unitate națională. Prin mijloacele ei, Domnii moldoveni, de la Ștefan-cel-Mare încoace, au legat sufletește pe românii de dincoace pe ardelenii ascuțitori de Vlădica Vadului pe Someș, și Domnii munteni, poate încă de la Mircea-cel-bătrân, stăpânitor al Făgărașului și al satelor de peste Olt, de-asupra Sibiului, și-au alipit prin alte scaune episcopale, la Galații olteni, la Prislop și la Geoagiu, cealaltă parte din românimea ardeleană. Mihai Viteazul, care n'a strălucit numai ca un fulger pe cerul ursitelor noastre, ci a făcut să crească roadă din pământul românesc prin apriga ploaie a furtunilor sale, a legat bisericăște Maramurașul de Ardeal și Ardealul de Mitropolia lui, a Ungrovlahiei. Pe baza acestei unități ierarhice s'a dezvoltat o întreagă cultură unitară. Și, când influențe străine urmăreau ingenuncherea și supt acest raport a fraților de peste munți, în numele lor contra Habsburgului, ajuns Domn în Ardeal pentru a rupe legăturile cu Domniile noastre, a protestat tare și îndrăzneț, Teodosie, Mitropolitul din București. Iar, după un veac, când s'a pornit printr'un străin, format însă la școala moldovenească a lui Varlaam și Dosoftei, prin Paisie, reforma călugăriei, prefăcută iarăși în slujitoare a cărții, aceeași lumină s'a aprins în chiliile de la Dragomirna, de la Neamț și Secu și în acelea de la Poiana Mărului, Cernica și Căldurășani, și, trecând în episcopii, Veniamin Costachi a fost însuflețit de același spirit românesc mai mult decât bisericăesc ca și un Dionisie Lupu și un Grigorie. Și acest spirit li-a îngăduit să cheme ardeleni, fie și de altă confesiune, bucovineni pentru a întemeia, potrivit cu nevoile vremii, seminariile de la Socola și Buzău. Iar ucenicii acestor seminarii au fost călduroși luptători pentru Unirea de la 1859.

De șapte veacuri, de când s'au desfășurat statornicele note dominante ale cântecului popular: baladă întru slava Domnilor luptători, doină pentru rostirea nădejilor și durerilor fiecărui suflet omenesc, el n'a cunoscut hotar; această d'întâi producție de frumusețe a sufletului românesc a străbătut, de la primii alcătuitori cari n'au fost țărani, întru cât pe vremea

aceea putea fi cineva care nu era țaran, tot întinsul Țării-Românești fărâmițate de Domnii interioare și de cotropiri străine. Nici o deosebire provincială, decât între românii izolați ai sudului balcanic și noi, cești de aicea, nu se poate observa în cântecul mulțimilor, cea mai adevărată rostire a ființei noastre morale. De la o curte la alta treceau vechii lăutari, vechii zicători, cimpoieșii cari întovărășiau versurile cântecului bătrânesc în clipa chiar care încheia luptele, — o, dacă am avea astăzi pe urmașii lor. Și, odată intrat în mintea păstorilor, ei l-au adus acest cântec din sat la munte pentru a se întoarce adesea din munte cu alt viers pentru șes.

Puțin după 1400, într'un colț maramurașean sau în marginea vecină a Ardealului, un cleric necunoscut: preot, călugăr, poate din vechiul lăcaș de la Peri, îndemnându-se de pornirea husită a preschimbării scripturilor în grai viu, făcu să fie românesc și cuvântul lui Dumnezeu, după ce era acuma de mult românesc rostul biruințelor domnești. Așa se născu presa românească. Îndată Moldoveni o copie în alte mănăstiri, unde s'au găsit fărâmile operei inițiale, și acel care a pus în slovă de tipar pentru o largă răspândire Psaltirea, Evanghelia husită a fost peste un secol un diacon muntean, fugăr în Ardeal și «scriind» cu meșteșugul său pentru românii din toate părțile, Coresi.

Spuneam că în chip deosebit se întemeiaseră bisericile noastre, care, de la început, ținură să nu fie simple sucursale constantinopolitane. Dar monahii cărturari de la Tismana fură întemeietorii Prislopului în Ardeal și ai Neamțului în Moldova. Și, îndată ce în viața bisericăescă a românilor pătrunse limba țării, cărțile se alcătuiră și se tipăriră pentru românii din toate provinciile. Până astăzi Cazania Mitropolitului moldovenesc Varlaam, fiu de țaran din părțile Putnei, aproape de hotarul muntean și lângă Vrancea mocănească, unde a răsunit balada Mioriței, este învățătura religioasă cea mai iubită pentru sătenii de peste munți. Și din truda comună a cărturarilor cari, fiecare în țara lui, lucrau la aceasta de aproape două veacuri, din ostenele lui Dosoftei, ale lui Nicolae Milescu, ale urmașilor munteni ai lui Udriște Năsturel, supt ocrotirea unui Domn care-și avea rudele în amândouă Domniile și care hrănia ambiții împărătești, a luat ființă Biblia lui Șerban-Vodă de la 1688. Meșterul de tipar la Buzău era în zilele acelea Mitrofan Moldoveanu, și Ardealul își luă de aici tipăritori, până ce Mihai Iștvanovici Ardeleanul ajunse meșter al cărților Brâncoveanului ca să lucreze apoi pe sama lui versuri românești și cu literă georgiană în Caucas.

Ideile lui Miron Costin sânt ale lui Constantin Cantacuzino; ale acestuia sânt ale lui Dimitrie Cantemir. Toți vorbesc de unitatea românească neconținută și absolută. O legiune de modești ostași ardeleni ai luptei gândului, călugări și preoți, iau asupra lor, întărindu-se și prin contactul cu vechea lume romană a strămoșilor, propovedania națională.

Pe când aici poesia nouă răsare spontan în aceeași clipă aproape prin versul lui Ienăchiță Văcărescu Munteanu și a lui Costachi Conachi Moldoveanu, cântecul nou umblând apoi de la o țară la alta, crezul unitar național, îndrăzneț roman, venind la noi cu Lazăr, nu face decât să se întoarcă de unde plecase și, fără a deriva dintr'însul, aceeași învățatură

aproape o dată în același moment supt aceeași formă la Iași Gheorghe Asachi, pe care altă soartă cu alt scop îl dusesse la aceeași Romă. Când Lazăr se va duce, Eliad îi va urma, și cei doi educatori ai neamului vor lupta alături iar, din partea lui, Ardealul va da de la sine supt aceeași povăț a timpului un om de același temperament pentru aceeași misiune, Bariț. Iar, într'o generație nouă, Mihai Kogălniceanu ca și V. Alecsandri vor fi oamenii «Daciei literare» și a unei singure «Români».

Pornită cu un program de critică, mișcarea de la «Convorbiri Literare» e întrecută îndată în intențiile sale prin covârșitoarea personalitate a celui Eminescu, pe care o putere nevăzută pare a-l fi dus de la Botoșani prin Cernăuți la Blaj și de acolo la Viena, unde se pregătește, în mediu panromănesc, omagiul României întregi adus împărăteștii umbre a lui Ștefan-cel-Mare, la mormântul său robit. Iar Academia noastră, întemeiată pentru restrânse scopuri de ortografie, de dicționar, de adunare a materialelor istorice, se prefăce prin aceeași misterioasă și irezistibilă forță, oricare ar fi fost rezistențele individuale, într'un organ de rostire fățișă și energică a credinței în necesara unitate națională. Nu eram iredentiști în totalitatea noastră doar fiindcă înfățișam neamului redempțiunea, mântuirea însăși în cultura făcătoare de minuni.

Ea și-a făcut datoria, pretutindeni: și aici. Când urmașii își vor închipi România Mare cum zugravii vechi înfățișează fundațiunile sfinte de pe vremuri, purtate pe mâinile ctitorilor, la dreapta va sta, în locul Domnului ziditor, regele Ferdinand I-ii, șef de oaste biruitoare, la stânga însă unde apare în smerite haine mohorâte Vlădica pregătitor, sfătuitor și consacurator cerem un loc, cerem acest loc din stânga, pentru cărturarul român, propovăduitor neobosit de-a lungul secolelor, al unității naționale.

N. IORGA.

Adunare națională la Caransebeș

Duminecă în 18 Mai 1919 s'a ținut la Caransebeș o mare adunare națională, la care au participat peste opt mii de oameni.

Orașul neuitatului Traian Doda, a fost în ziua aceasta locul de întrunire al urmașilor de viteji grăniceri, dând pildă bună pentru toate centrele bănățene locuite de români.

Adunarea s'a deschis prin vorbirea părintelui protopop Andrei Ghidiu, care a scos la iveală cât se poate de lămurit, că cererile românești asupra Bănatului întreg sânt deplin îndreptățite.

A vorbit apoi Dr. C. Corneanu arătând suferințele de veacuri ale neamului și luptele cumplite purtate pentru păstrarea limbii și legii strămoșești.

Dr. Ștefan Petrovici, fost deputat în parlament, își exprimă bucuria pentru împlinirea visului național. Mulțimea îl aclamă cu însuflețire.

S'au recitat versuri din Alecsandri, s'a cântat imnul regal, ascultat cu multă pietate, și Deșteaptă-te române, executat ca niciodată...

Dr. I. Vuia a citit moțiunea propusă adunării. Moțiunea aceasta, pe care o dădă aici s'a trimis Consiliului Dirigent și Marelui Cartier general, pentru a fi înaintată către Conferența păcii.

Telegrame s'au dat către Maiestatea Lor Regele și Regina.

S'a ales în sfârșit o delegație de 15 membri, conduși de părintele protosincol Dr. Badescu, să mulțumească dlui comandant francez, care a ușurat organizarea marelui adunări naționale dela Caransebeș.

MOȘIUNE

Poporul român din partea răsăriteană a Bănătului, întrunit în adunare națională ținută în Caransebeș la 18 Mai 1919, dă expresie celei mai adânci mâhniri sufletești, aflând că chestia Bănătului a ajuns să fie obiect de târguială la Conferența de pace, cu toate că acest ținut locuit în majoritate de fiii neamului românesc, în memorabila adunare ținută la 18 Noembrie 1918 în Alba-Iulia, în baza principiului de libera dispunere a popoarelor, s'a pronunțat pentru alăturarea lor în întregime la regatul României.

In consecință adunarea națională roagă guvernul român să aducă la cunoștința factorilor competenți ai Conferenței de pace voința nestrămutată a românilor bănățeni, ca întreg Bănatul să fie alăturat la regatul României, cu atât mai vârtos că acest ținut prin hotarele sale naturale formează o unitate indisolubilă, din punct de vedere strategic, economic și etnic.

Deși avem firma convingere, că deciziunea Conferenței de pace nu se va pronunța contra aspirațiilor noastre firești și legitime, totuși ținem să aducem la cunoștința celor chemați, că prin faptul că ne aflăm de atâta timp sub dominațiune străină și ca prin izolarea noastră de restul teritoriilor românești, traiul poporului nostru din Bănate a ajuns să fie insuportabil, ear paciința poporului românesc e pusă la grele încercări, care dacă vor mai dăinuî, pot duce la consecințe fatale.

In fine aducem la cunoștința guvernului român hotărârea noastră nestrămutată, ca pentru eliberarea ultimului colț de pământ românesc, sântem gata a aduce și suprema jertfă, întruchipând astfel în întregime idealul nostru național.

De încheiere aducem omagiile noastre de alipire fiască marelui Vodă, Maiestateii Sale Regelui FERDINAND, regelui tuturor românilor, Maiestateii Sale Reginei MARIA,

dragostea noastră o închinăm întregii Dinastii.

Trăiască Maiestatea Sa Regele nostru FERDINAND I! Maiestatea Sa Regina MARIA, Alteța Sa Regală Moștenitorul de Tron CAROL! Trăiască Dinastia Română!

Andrei Ghidiu m. p. Ilie Orzescu m. p.
președinte. secretar.

TELEGRAME

Maiestateii Sale Regelui Ferdinand I.

București.

Românii bănățeni, întruniți în adunarea națională din Caransebeș la 18 Mai 1919, aduc Maiestateii Voastre adâncă lor mulțumire pentru succesele și jertfele aduse de glorioasa Maiestateii Voastre armată pentru desrobirea fraților noștri din ghearele dușmanului secular, implorând grația Maiestateii Voastre și pe seama scumpului nostru Bănate, care așteaptă cu înfrigurare aceeași mântuire națională din partea doboranțului român.

Când aducem acest omagiu la prea înalta cunoștință a Maiestateii Voastre, ținem să asigurăm pe Maiestatea Voastră de nestrămutata noastră alipire și credință, cu jurământul, că sântem gata de a ne jertfi și cea din urmă picătură de sânge pentru realizarea deplină a României Mari, una și nedespărțită sub sceptrul Maiestateii Voastre.

Andrei Ghidiu,
președinte.

Ilie Orzescu,
secretar.

Maiestateii Sale Reginei Maria

București.

Fiiasca noastră dragoste și recunoștință celei mai bune Mame, care prin lacrimile și suferințele Ei a știut trezi în sufletul soldatului român avântul pentru înfăptuirea desrobirii noastre naționale, iar prin patriotismul Ei cald și luminat a știut să atragă atenția și simpatia lumii întregi pentru cauza sfântă și dreaptă a Bănătului.

Din adunarea națională a românilor bănățeni, ținută la 18 Mai 1919 în Caransebeș.

Andrei Ghidiu,
președinte.

Ilie Orzescu,
secretar.

Cuvântarea dlui H. Bârseanu

la Academia Română în ziua de 14 Mai 1919

Maiestateii Voastre,
Alteța Regală,
Domnilor colegi,

Cu inimile înălțate și pline de încredere în viitorul Neamului pășim de astădată noi, membrii din afară de granițele vechiului Regat, pragul acestei înalte instituții culturale naționale, ce-și serbează intrarea într'a doua jumătate de veac a existenței sale.

Ce e drept, și până acum, ziua când ne era dat a ne întruni în sinul Academiei Române cu colegii mai fericiți de cât noi din România liberă, spre a contribui și noi cu modestele noastre puteri la înaintarea culturii naționale, era pentru noi o zi de bucurie, de reculegere, de întărire a sufletelor.

Cu toate acestea, bucuria noastră nu se putea numi deplină. Chiar și în clipitele cele mai frumoase ea era întunecată de o umbră, ce ne apăsă sufletele și ne readucea mereu din visurile cele mai fermecătoare pe tărâmul rece și pustiu al realității.

Eră umbra convingerii că zborul sufletelor noastre este prionit, că avântul nostru spre atingerea celor mai înalte culmi ale ideilor omenesti trebuie să se oprească la anumite limite; era teama că, cu toate sbuciumările noastre și ale altora mai vrednici decât noi, Neamul acesta este urzit a rămânea pe veci îmbucătățit, veșnic supus capriciilor celor mari, ce se păreau atotputernici, veșnic nesigur de soarta sa și de viitorul său.

Astăzi cu ajutorul lui Dumnezeu, ne vedem mântuiți de această umbră apăsătoare; teama ce ne chinuia și care de multe ori ne încătușă voințele și ne zădărnicea avânturile cele mai nobile, a dispărut ca prin farmec. Zidurile puternice, ce ne despărțeau unii de alții, s'au prăbușit pentru totdeauna, și plini de fericire venim în această zi mare, noi, fii liberați ai României întregite, a vă aduce salutul nostru frățesc și a toată dragostea inimilor noastre descătușate și recunoscătoare ca prinos la această serbare semicentenară a celei mai înalte instituții culturale românești și care este totodată sărbătoarea desrobirii noastre politice și a unirii pe vecie a întreg Neamului românesc.

Fericiți ne simțim astăzi, noi, membrii din Ardeal, Bănate, Crișana și din Maramurăș ai acestei înalte corporațiuni, că de aici înainte ne vom putea întâlni fără piedeci cu colegii noștri din celelalte ținuturi ale României întregite și împreună cu dânșii vom putea lucra fără teamă și fără rezerve, întrucât ne iartă puterile, la dezvoltarea literaturii și științei românești și la înaintarea culturii naționale.

Fericiți sântem noi, românii din Dacia Superioară, cum numeă părțile de peste munți neuitatul Alexandru Papiu Ilarian, că de aici înainte cultura noastră națională se va putea

FOIȘOARA

Catechismul bune creșteri

— Pentru mamele noastre —

Copilul!

Vorba aceasta cuprinde gingășie, mândrie, fericire, e atât de dulce încât ar trebui grăită alt fel, nu ca vorbele comune de peste zi, căci ea este nădejdea și mângăierea celor bătrâni, ea este comoara neamului și țaria țării.

Ce stearpă și fără rost este viața celor bogați cari trăesc singuri ca cucul, și câtă veselie, răs și voe bună nu vedem în căsuța săracului, pe care Dumnezeu l-a binecuvântat cu o droaie de copii!

Căci orce copil când vine în lume nu trebuie privit ca o greutate, «ci ca un spor la energia națională». Fiecare vine cu norocul lui, și Dumnezeu care poartă grijă de pasările cerului, nu-l va uita nici pe el.

Dacă privim în cartea cea mare și frumoasă a naturii, vedem că toate viețuitoarele, începând cu cele mai mici și neînsemnate, până

sus la cele minunate, toate au ca scop pe lângă câștigarea traiului zilnic, ca după moarte ele să trăească prin urmașii lor. Aceasta este legea firii întregi și cum s'ar putea ca omul, cea mai perfectă creatură, să n'o împlinească?

Dar durere, de-o vreme încoace — și asta datează înainte de descărcarea furtunii războiului, — s'a arătat semne că oamenii voesc să se retragă dela datoria ce li-a impus-o Dumnezeu, când li-a zis: Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul...

Astăzi, oamenii dornici de trai ușor, nu voiesc să-și ia asupra greutatea creșterii unui număr mai mare de copii și ca o boală molipsitoare, care trece dela oraș la satele mai mari, cei mulți se mulțumesc cu «unicul». Contra acestor tendințe trebuie să luptăm cu toate armele, căci doar cu cât vom fi mai mulți și în acest colț de țară, cu nume drag, cu atât este mai sigură existența noastră. Brazdele adânci care le-a lăsat războiul secerându-ne zeci și sute de mii de voinici dintre cei mai chipeși și frumoși, trebuie să le nivelăm, răspândind între popor cunoștințe de igienă, căci este înfiorător de mare numărul copișilor ce se prăpădesc

— ca floricelele bătute de brumă — din cauza neștiinței părinților.

Cătră mamele române, care păstrează viitorul neamului — să îndreptă glasul meu, rugându-le să citească cu atențiune povețele care le-am scos din cărțile unor oameni pricepuți.)

I. Prima haină și scaldă a lui Nicușor

Ion Crișan avea trei copii. Cea mai mare soră, Marioara, era trecută de 13 ani, ajuta câte ceva părinților pe lângă casă, dar umbla regulat la școala de repetiție. Al doilea era Ionică,

¹⁾ Câteva lămuriri. Lucrarea aceasta n'are altă pretenție, decât a populariza cunoștințele de igienă, indispensabile oricărei mame. Nu este o lucrare originală, ci mai mult o traducere, o prelucrare, potrivit trebuințelor noastre, a materialului cuprins în următoarele cărți: 1. A csecsemő gondozása, de Alviny Mihály; 2. Az anya és csecsemővédőnek vezérfonola, manual publicat de societatea «Stefania», pentru protecția copiilor, pe seama surorilor de ocrotire a copiilor; 3. A gyermek nevelés kiskönyve, broșură scrisă de mai mulți specialiști din însărcinarea Societății pentru studierea copilului. 4. Sfaturi cătră mame, de Dr. S. Etlinger, medic de copii.

Afară de aceste izvoare am folosit și o seamă de observări personale, ca rod al cercetărilor mele pe acest teren.

Povețele cuprinse aici vor folosi nu numai femeii din popor, ci și celei care aparține păturei culte; dar e bine să le cunoască și intelectualii satelor — preoții, învățătorii, notarii, — cari au chemarea a lumina, a sfătui și în direcția aceasta. (Const. Iencica).

desvoltă fără îngăduirile și fără zăgăzurile de până acum: că cuvântul lui Dumnezeu va putea răsună neimpiedecat în bisericile noastre străbune, că școlile noastre nu vor mai fi amenințate cu distrugere din partea oricărui ministru dușman, că învățământul nostru se va putea face până la gradele cele mai înalte în limba moștenită de strămoși, că cugetele, simțirile și aspirațiile noastre le vom putea da la iveală cu graiul și în scris fără teama de a fi prigoniți și fără să fim siliți a ne înfățișa altfel de cum sântem în adevăr în adâncul inimilor noastre.

Fericiți, de trei ori fericiți sântem toți aceia cari am apucat zilele senine de azi și cărora ne este dată puțința de a lucra în deplină libertate pe toate terenurile și a ne croll singuri viitorul, fără a mai fi expuși la înjosirea de a rămâne slujile altora și a hrăni cu sudoarea noastră îngâmfarea și tirania asupritorilor. Și sântem pe deplin incredințați că în împrejurările nouă ce ne așteaptă de aici înainte în marginile Statului român întregit, poporul nostru nu numai că-și va putea asigura existența sa viitoare, ci totodată își va aduce, în urma însușirilor cu care e înzestrat, cu prisosință partea sa la progresul general al omenirii, îndeplinindu-și astfel menirea pentru care a fost plantat în aceste părți ale lumii de marele său întemeietor.

La inaugurarea «Societății literare române», din care a răsărit cu timpul Academia noastră, zicea, între altele, eruditul Timotei Cipariu:

«Domnilor, simțul național s'a deșteptat în toată românimea. Națiunea română a venit la cunoștința poziției care i se cuvine între națiunile Europei; ea va face toți pașii conveniți pentru a ocupa această pozițiune cu demnitate».

Dacă la 1 August 1867 s'au putut rostii aceste cuvinte, când zorile unor zile mai bune abia începuseră să mijiească, cu atât mai îndreptățite sânt ele astăzi, când, mulțămită înțelepciunii, hotărârii și abnegațiunii fără samăn a Augustei și neîntrecutei noastre Părechi Regale, mulțămită vitejiei și devotamentului fără păreche al ostașului român și jertfelor de sânge și avere ale unei țeri întregi, soarele libertății și unității naționale a răsărit cu atâta strălucire, răspândind peste tot lumină, bucurie, nădejde și încredere în viitor.

Da, vom zice și noi cu eruditul canonic de acum o jumătate de veac și mai bine:

«Simțul național s'a deșteptat în toată românimea și nu mai este astăzi făptură omească, care să poarte numele de Român și să nu fie mândră că poartă acest nume.

«Națiunea română a venit la cunoștința poziției care i se cuvine între națiunile Europei: ea va face toți pașii conveniți pentru a ocupa această pozițiune cu demnitate».

În adevăr, prin vitejia dovedită, prin serviciile pe care le-a adus și le aduce și astăzi umanității și civilizației, națiunea noastră a izbutit a-și cuceri o poziție respectată între celelalte neamuri, și de bună samă ea va căuta de aici înainte a-și păstra și a-și întări tot mai mult

această poziție, atât în privința politică, cât și în privința culturală și economică.

Și spre atingerea acestui scop, avem toată nădejdea că, atât Statul, cât și societățile și particularii își vor face pe deplin datoria.

În deosebi în ceea ce privește înaintarea culturală, nu ne îndoim o singură clipă că Academia Română, care și în prima jumătate de veac a înființării sale a contribuit așa de mult, cu deosebire prin studiarea limbii și istoriei naționale, nu va înceta a fi și pe mai departe un izvor nesecat de lumină și un mijloc de întărire a unității noastre naționale.

Noi, membrii ei de peste munți, cari cinstim între înaintașii noștri, pe lângă Timotei Cipariu și Al. Papiu-Ilarianu, pe un George Bariț, Gavriil Munteanu, Andrei Mocioni, Iosif Hodoș, Alexandru Roman, Vincențiu Babeș, pe un Dr. Pavel Vasici, Florian Porcius, episcopul Nicolae Popea, Dr. Atanasie Marienescu, Ioan cavaler Pușcariu, Iosif Vulcan, Nicolae Teclu, pe un Augustin Bunea, și Ioan Micu Moldovanu, și pe ceilalți tovarăși de muncă și de credință ai lor, cari acum se bucură împreună cu noi din plaiurile senine ale veșniciei, promitem în mod sărbătorec, că nu vom pregețea a-i da tot sprijinul de care sântem destoinici.

Să trăiți, Maiestatele Voastrel!

Să trăiți, Alteță Regală!

Trăească, crească și înflorească Academia Română.

Trăească, în veci trăească România întregită, una și nedespărțită.

Concert bisericesc

Concertul bisericesc dat Duminica trecută din partea Reuniunii de muzică din Sibiu în Catedrala noastră, în onoarea și sub conducerea măiestrului Gheorghe Dima a avut un succes desăvârșit.

În decursul acestui concert am trăit momente de adevărată elevațiune sufletească.

Imposanta și spațioasa noastră Catedrală a fost plină de un public ales în frunte cu membrii Consiliului dirigent și Preasfințitii Domni Episcopi Ioan Papp și Dr. Miron Cristea.

Programul întreg publicat în N-rul 45 al ziarului nostru a fost executat cu o precizie care n'a lăsat nimic de dorit.

Vechile noastre cântări bisericesti trecute prin sita artistică a măiestrului Dima sânt de o rară și neîntrecută frumusețe. Iar cântările funebre compuse de măiestru în surghiunul temniței din Cluj sânt adevărat balsam de viață și mângâiere dătător pentru sufletele omenesti.

Reuniunea noastră de muzică, al cărui renume este deja demult stabilit și recunoscut și care între Reuniunile de cântări și muzică cu drept cuvânt se poate numi cea dintâi, posedă un cor puternic, bine disciplinat și bine instruit, care poate ținea concurență chiar și cu corurile diferitelor reuniuni streine, cari cultivă muzica pe o scară mai înaltă. Posede voci admirabile, cu deosebire în sopran și bas.

Pe lângă măiestru — laudă se cuvine dirigentului corului Reuniunii cunoscutului nostru cântăreț de operă Ionel Crișan, sub care s'a studiat vastul material și carele a cântat cu nobila-i voce de bariton 3 cântări solo a) O, ce veste, b) Doamne Isuse Hristoase (colinde), c) Când de pe lemn.

În irmosul Crăciunului cu solo de sopran ni-s'a dat ocaziune să admirăm vocea cristalină, metalică și puternică a d-nei Leontina Dr. Proca.

În trei cântări pentru voce de sopran a) Ingerul, b) Copilul și floarea c) De frumusețea fecioriei Tale (podobie), am făcut cunoștință cu o nouă cântăreață, d-șoara Lelia Popovici (fica regretatului Nicolae Popovici), absolventa conservatorului din București și Viena. D-sa deși încă la începutul carierii, posedă o voce simpatcă și clară, cântă cu mult sentiment și deplină siguranță.

Nu putem decât să exprimăm mulțumirile noastre în primul rând măiestrului Dima, apoi d-nului Crișan, solistelor și tuturor membrilor Reuniunii, că ne-au dat acest rar prilej d'a asista la o astfel de producțiune, pentru că concertul dat Duminica trecută n'a fost un concert de toate zilele, ci a fost un adevărat eveniment artistic: frumos și sublim!

Aviz

Ajutorul extraordinar votat de Consiliul Dirigent pe seama preoților din arhidieceză, pe cuartalul I. 1919, — se licuidează la Cassa arhidiecezană. — Orele de cassă sânt dela 8—12 a. m. După amiază nu se fac plătiri.

Cassa arhidiecezană.

cel de 10 ani; iar al treilea Sandu, de șapte ani; amândoi umblau la școală.

Atunci s'a născut al patrulea copil — Nicușor. La întâmplarea aceasta aleasă, ca să-l întâmpine pe micul oaspe, a venit dela oraș lelița Anica, care era soră bună cu soția lui Ion Crișan și care era o femeie pricepută lucru mare la conducerea casei și la creșterea copiilor.

A venit și vecina Ruxanda, pe care satul o ținea de femeie înțeleaptă și care la astfel de daraveri nu putea lipsi.

Când Nicușor s'a arătat în familie, lelița Anica, împăturând frumos cămășuțele și fâșiile a zis Marioarei:

— Trage, Marioară, mai bine perdeaua, ca să nu pătrundă soarele. Lumina prea tare strică ochii micuțului.

Marioara împlinind porunca observa ce se întâmplă.

În băița lelea Ruxanda pregătea apa de scaldă, pe care a cercat-o cu cotul.

— E tocmai bună a zis lelea Ruxanda, călduță, dar nu fierbinte, ca să ardă.

Lelița anica a scos dintr'un coșuleț un mic termometru (măsurător de căldură) și l-a băgat în apă. Așteptând puțin a zis:

Zău asta-i prea fierbinte, mai toarnă, vecină dragă, puțină apă rece... așa, acum e bine, e tocmai de 28 de grade.^{*)} Totuș e mai sigur măsurător termometrul decât pielea omului.

Lelea Ruxanda însă nu s'a răbdat să nu zică: «La ce bun e obiceiul acesta; opt copii am crescut și vre-o 200 am scaldat și tot numai cu cotul am cercat apa de scaldă».

Lelița Anica n'a răspuns nimic, ci desfăcând un pachet, spre mirarea tuturor celor de față, a scos un cântar pentru copii, adus ca dar lui Nicușor.

Lelița, după ce a așezat copilașul pe balanță, a strigat voioasă: 3250 grame (3¼ kg). Voinic copilaș!

A așezat apoi copilașul în băiță și cu un săpun de glicerin l-a săpunit bine, apoi l-a șters curat cu-o bucată de vată. După aceea a înmuiat într'un pahar cu apă curată o bucată de vată și i-a spălat ochii. Totul a ținut abia 5 minute!

^{*)} Apa de scaldă a noului născut trebuie să fie de 28° R (Reaumur), sau de 35° C (Celsius).

Dar nici nu-i iertat să țină mai mult, căci altfel micuțul răcindu-se se îmbolnăvește.

Marioara era numai ochi și urechi. Observa, ce face lelița Anica cu copilașul. A văzut că palma stângă o pune sub spatele micuțului sprijinind cu degetul cel mare șira spinnerii și gâtul, iar cu mâna dreaptă apucă piciorușele și așa-l așază'n băiță și tot așa-l ridică din apă.

Lelea Ruxanda ținea gata cearceaful (lepedeul) moale și încălzit, cu care a învălit pe golaș, iar lelița Anica a șters încet și cu grijă, fără să frece pielea, trupșorul fraged ca roua.

Marioara era foarte atentă. Nu vreau să ascund, la ce aș ascunde, era curioasă ca toate fetițele de etatea ei; dar mai mult, ea se gândea că mai târziu poate ajuta mamei sale să îngrijească de micuț.

Acum lelița Anica a luat un vâlătuc de bete, de vre-o 2 metri de lung și lat de vre-o palmă și a început a înfășa pânțelele micuțului punându-i mai întâi pe buric o bucată de vată curată.

A urmat după aceea îmbrăcatul. Lelița Anica a dat copilașului o cămășuță albă ca zăpada, tăiată la capete. Mai întâi a resfrânt mă-

Adevărata stare

a lucrului cu privire la două rectificări ale dlui N. P. P. cuprinse în nr. 39 și 46 al „Telegrafului Român” a. c.

Imi pare rău că dl N. P. P. este susceptibil pentru lucruri despre care nimenea n'a cunoscut rău despre dânsul.

În nr. 39 al «Telegrafului Român» a. c. d-se sub titlu «Rectificare» susține următoarele: «Adevărul însă este, că la însărcinarea mitropolitului Șaguna, eu am aranjat prima oară biblioteca acestuia, am împărțit-o după specialități, am așezat-o în rafturi și am scris fișele cărților, am lucrat în ea în anii 1870—71/2. Simeon Popescu, care a mântuit cursul teologic cu un an mai târziu, n'a putut lucra mai înainte mea, ci a copiat simplu fișele așezate după alfabet într'un registru».

Iară după ce din o parte competentă i s'a reflectat dlui N. P. P. că el numai ca ajutor la aranjarea bibliotecii a fost, dimpreună cu Simeon Popescu și că de acesta s'a amintit faptul conlucrării pentru că a fost incident, și la altă ocaziune și despre dl N. P. P. încă se va pomeni, că a conlucrat la aranjarea bibliotecii, dl N. P. P. în «Rectificarea» sa nr. 46 al «Telegrafului Român» a. c. din nou își ia curajul a afirmă următoarele:

«La aranjarea și catalogisarea bibliotecii arhiepiscopicești eu nu am colaborat ca ajutorul nimănui. Tot ce am făcut, am aranjat singur, cu S. Popescu nu am colaborat niciodată».

Pentru a se vedea adevărata stare a lucrului, că adevărat nu dl N. P. P. a aranjat biblioteca arhiepiscopicești, ci că a fost numai de ajutor, se reproduce din opul: «Mitropolitul Andrei Baron de Șaguna» Sibiu, editura Consistorului mitropolitan 1909, următorul pasagiu, care și altcum va interesa pe cei care n'au avut ocaziune să citească cartea:

«În legătură cu facerea testamentului său, mitropolitul Șaguna pregăti un inventar despre ornatele arhieresti, fondul instruct al arhiepiscopicești, creat și sporit de el în mod însemnat, și despre averea sa privată; iară paralel cu aceasta m'a însărcinat pe mine cu conscrierea și aranjarea cărților din biblioteca sa donată arhiepiscopicești și cu compunerea unui catalog, care nu existase până atunci. Apucându-mă de lucrarea aceasta în anul 1871 la început mi se părea a fi ușoară, însă curând m'am convins, că este grea, pentru că cărți erau multe și de tot felul și în diferite limbi. Credeam la început că într'un an să isprăvesc lucrul, și aceasta ar fi dorit și mitropolitul; dar cu toate acestea, măcarcă am luat în ajutor pe doi dintre cei mai harnici clerici de pe atunci în seminarul arhiepiscopicești, (Simeon Popescu, fost mai târziu profesor în acest seminar, și protopresbiter în tractul Sibiu, de prezent profesor la «Liceul Lazar» în București și N. Petra-Petrescu, dirigent de bancă) am putut termina lucrarea numai cu câteva luni înainte de moartea mitropolitului

Șaguna. El ținea mult la biblioteca sa ce și o prețuia, căci folosindu-o în activitatea sa literară îi cunoștea valoarea. Avea plăcere să vină de multeori în bibliotecă să vadă cum lucrez și când vede că am flămânzit, mai ales dacă lua și el ceva de gustare, îmi aducea și mie cu mâna lui pe un taler câte ceva de gustare, precum struguri, cu un corn ș. a. Se bucura mult când vorbeam de bibliotecă și de unele cărți valoroase din ea. I-a făcut mult haz când i-am zis, că acolo este lucru nu glumă, căci sunt multe cărți. Despre aceasta scrie el fratelui meu într'o epistolă din 8/20 Sept. 1871 următoarele: «Ilariu îmi face prea plăcut serviciu cu inventarierea și regularea bibliotecii mele, el a gândit că se apucă de un lucru mic; acum însă începându-l vede că este un lucru gigantic, căci deși odaia unde se află biblioteca mea este mică, dar cuprinsul ei este numeros».

Șaguna era cu mult mai jaluz de biblioteca sa, decât să încredințeze aranjarea ei unor studenți clerici, ci a încredințat-o unui profesor seminarial.

«Ilariu».

Din Clujul românesc

Despre luarea în primire a instituțiilor culturale din Cluj, dl O. Ghibu, secretarul general dela culte și instrucțiune publică, a dat utui corespondent al ziarului *Patria* mai multe amănunte, din care publicăm părțile ce urmează. Dl Ghibu spune.

M'am prezentat cu 15 profesori români întâi la *universitate* și pentru că putem pune mâna pe toate serviciile deodată, am împărțit rolurile. La rectorat, la decanate, la seminarii, la serviciile administrative s'a prezentat în aceeași vreme câte un profesor român asistat de câte doi studenți și au cerut predarea.

Rectorul văzând, că totul e pierdut, a declarat, că nu cedează decât forții și întrebându-l cum dorește să i se aplice aceasta, a spus că în mod simbolic. I-am aplicat-o, atingându-l, după care apoi a semnat procesul verbal încheiat.

În același moment am dat ordin, ca toate cursurile să înceteze. A fost un moment ciudat, când a aflat despre aceasta decanul dela drept. A început să izbucnească în plâns și adresându-se studenților numai atâta li-a mai zis:

— «Totul este pierdut. Nu pot să vă spun, ceace se petrece în sufletul meu, dar cred, că înțelegeți cu toții».

A părăsit apoi sala, ear studenții au ieșit cu capetele plecate, fără cel mai mic murmur, fără cea mai mică împotrivire. Afară stăteau 3 plutoane de soldați și cred, că și aceasta a făcut, ca vitejii de odinioară să plece foarte resemnați și cuminți.

Dintre profesori nici unul nu a recunoscut noua situație, nici măcar renegatul Moldován Gergely...

Toți profesorii au fost puși în disponibilitate și toate facultățile s'au închis numai decât.

poate vedea, a zis lelița voioasă.

Intr'adevăr mititelul par'că era făcut din zahăr.

Mărioara se gândea în sine: acum știu și eu cum trebuie scaldat și îmbrăcat copilul.

II. Cum să trăească copilul?

1. Este iertat să-l legeni?

Copilașul a fost pus în trăsuri. Lelița Anica a tras perdeluțele trăsuri, ca lumina să nu supere ochii copilului.

Mittitelul plângea tare.

— Ar fi mai bun leagănul, în care ai putea să-l legeni și ar tăcea, — dădea cu părerea lelea Ruxanda.

— Da de unde să fie mai bine — a zis lelița Anica. Doctorii învață, că nu este ertat să legeni copilul. Când plânge trebuie să aibă ceva și aceasta nu trece dacă-l legeni, sau îl plimbi cu trăsuri; din asta copilul amețește, se'mbată, și-apoi adoarme, dar îi strică foarte mult.

Lelea Ruxanda a mai zis ceva. Nu peste mult copilul s'a liniștit și-a adormit și fără să-l legene.

(Va urma)

Ungurii se pregătiseră pentru clipa aceasta și stabiliseră, că în momentul, când autoritățile române se vor prezenta să ia în primire, să între în grevă întreg personalul administrativ al universității și toți servitorii. Ai noștri însă au prevăzut lucrul, și atunci dl colonel Opran, pe care-l cunoșteam din Basarabia, a dat un ordin, ca acest personal și servitorii să rămână pe loc. Ceice refuză să facă serviciu mai departe, vor fi expulzați peste Tisa în 24 ore, cu toate familiile lor.

Măsura aceasta aspră, dar absolut necesară, a contribuit foarte mult ca să putem face luarea în primire fără greutate.

Totodată am purces la luarea în primire a *bibliotecii* și a *menzei academice*. Biblioteca a rămas mai departe în funcțiune cu aceiași funcționari, dar sub controlul unui profesor român. La bibliotecă se va face o colecție a cărților care aparțin Muzeului. Menza academică s'a închis.

Trebuie să remarc aici rolul frumos al studențimii române. Deși unii dintre studenții români erau înaintea riguroaselor, ei nu au avut nici cel mai mic cuvânt de protestare. Au dat o excelentă dovadă de înțelegere a vremilor și unii au plecat la București, să-și continue studiile, alții le-au amânat, ear unii s'au dus la universitatea din Dobrița. Cu toții au strigat: Trăească universitatea românească!

Comandamentul militar a organizat în aceeași vreme plecarea studențimii maghiare. Li s'a dat autorizație de călătorie acasă sau pentru universitatea din Dobrița, după cum a dorit fiecare. Dincolo de Tisa însă nu i s'a dat drumul nimănui.

Ca încheiere, s'au instituit autoritățile românești provizorii. Girant provizoriu al rectoratului a fost numit dl profesor Dr. Drăgan, la decanatul de litere dl Dr. P. Roșca din Sibiu, la drept dl Dr. Moise Jenciu; la științe dl Dr. Al. Borza, ear la medicină dl Dr. Al. Nemeș.

Clinicele toate au rămas în funcțiune, ca spitale. Profesorii dela ele au fost prin același ordin al dlui colonel Opran obligați a rămânea în serviciu. S'a numit însă peste cele 12 clinici o comisie românească din 3 asistenți români la ele: Dni Dr. Coriolan Tatar, Dr. Al. Nemeș și Dr. C. Stanca. Acestei comisii s'au atașat 24 de rigorosanți în medicină, câte 2 de fiecare clinică.

Pentru lucrările de organizare va fi chemat cât de curând dl Dr. Sextil Pușcariu, care a primit cu bucurie această însărcinare grea.

Teatrul Național din Cluj s'a luat în primire în 14 Mai. După 125 de ani dela înființarea lui el trece sub stăpânirea românească și a arborat steagul național.

Când am cerut luarea lui în primire dela directorul actual, acesta s'a opus, în baza unui contract, pe care-l are încheiat cu statul maghiar. Am cerut acel contract, și din el se constată, că statul poate resilia orcând acest contract, așa că îndată ce vom avea ce pune în loc, vom interzice trupei maghiare să mai joace. Deocamdată teatrul l-am pus sub controlul nostru, dar el a rămas și mai departe în folosința directorului de mai înainte.

Seara, după luarea în primire, artiștii din București au început reprezentațiile, cântând imnul regal și jucând Poemul Unirii. Sala tixită de lume și însuflețirea la culme. În aceeași vreme ziarele maghiare din Cluj scriau cuvinte pline de duioșie, despre încetarea teatrului lor național, de pe scena căruia am fost insultați de atâtea ori prin piesele lor sfidătoare, ca «Clopetele amuțite»...

Dintre celelalte instituțiuni ungurești de cultură am mai luat în primire *Conservatorul* de muzică, și *Liceul de fete*. Acesta va purta în viitor numele: Regina Maria...

Congresul preoților la Cluj

Preoțimea română, unită cu Roma, s'a întrunit la Cluj în congres în 14 Mai a. c. și zilele următoare.

În ziua întâi, după serviciul divin celebrat în biserica gr.-cat., preoții în număr de 400 persoane se adună în sala festivă a județului.

Diecezele sânt reprezentate prin delegațiuni speciale. Biserica din vechiul regat este reprezentată prin părinții *Nic. M. Popescu* (dela biserica Cotroceni din București), *I. D. Petrescu*,

necile cămeșuței, prin care cu o mână a băgat pumnisorul, iar cu cealaltă a prins mânuța și a tras-o prin mâneca cămeșii. Când amândouă mânuțele au fost băgate, lelița cu o panglicuță a legat cămeșuța la spate.

— Dar mijlocul nu e în fașă? a întrebat lelea Ruxanda.

— Eu m'am obișnuit să nu înfășiu mijlocul, a răspuns lelița Anica. Nu este de lipsă, dacă mititelul doarme în trăsuri fără fașă, respiră mai ușor.

Peste cămeșuță i-a dat un zăbunaș făcut cu iglița (acul).

— E gata îmbrăcămintea domnișorului; acum dați-mi plăpomioara, a zis lelița Anica.

Lelea Ruxanda ținea gata plăpomioara, pe care a pus o pânză de mucava, care nu lasă ca umezala se treacă în plăpomă, pe aceasta a întins o bucată caldă de flanel, iar peste aceasta scutece curate de pânză. Lelița a culcat copilul pe fașile de pânză, trecând capetele printre piciorușele neastâmpărate, apoi fașile de flanel și cerceaful de pânză groasă l-a îndoit frumos, iar plăpomioara a legat-o.

— Gata! aicea-i feciorașul — ori-și-cine îl

C. Dumitrescu și D. Georgescu. Biserica ortodoxă din Ardeal a trimis ca reprezentanți pe: Dr. Nic. Bălan, Dr. Ienciu, Dr. Meșș și Dr. Stanca; iar Consiliul Dirigent pe dnii O. Ghibu și A. Rusu. Armata română d'asemenea era reprezentată.

Congresul s'a deschis la ora 11 prin vorbirea rostită de protopopul Clujului, Dr. Elie Dăianu. După constituirea biroului, s'au ales trei comisiuni: organizatoare, școlară și administrativă.

Prezidentul congresului, Dr. Elie Dăianu, salută pe toți cei de față, în deosebi pe reprezentanții armatei în frunte cu colonelul Oporeanu, pe frații în Hristos veniți dela București și pe reprezentanții preoșimii ortodoxe ardeleni.

Răspund, mulțumind și dorind preoșimii desăvârșit succes: dnii colonel Oporeanu, N. M. Popescu și Dr. Nic. Bălan.

Telegrame omagiale și de recunoștință se trimit: Domnitorului Ferdinand I., Papei Benedict XV, Guvernului român și Consiliului Dirigent.

În aceeaș ședință, Dr. V. Cerghizan a prezentat raportul asupra organizării clerului. La ora 2¹/₂ ședința se ridică. Se continuă, la ora 5 d. a., discuția asupra organizării.

În ziua a doua a Congresului s'a desbătut asupra raportului comisiei administrative, cu privire la educația clerului. S'au primit următoarele puncte:

1. Să se înființeze un seminar central cu o facultate teologică la universitate. În acest caz încetează seminariile actuale diecezane.

2. Se statorește un regulament pentru seminarul central.

3. Să se propună nu numai cunoștințe teoretice în seminar, ci și practice.

4. Profesorii facultății teologice să se aleagă prin concurs.

5. Să se înființeze un seminar național la Roma.

În ședința de după amiază se votează statutele asociațiunii preoșimii.

În chestiunea dotațiunii clerului se decide:

1. Lecticalul și zilele de lucru să înceteze;

2. Porțiunea canonică să se întregască la 25—32 jugăre;

3. Să se uniformizeze venitele stolare, fără deosebire între parohie și parohie;

4. Venitul porțiunii canonice să se întregască la suma ce o primesc funcționarii cu aceeaș calificatie;

5. Cvincvenalele să se șteargă și să se introducă înaintarea în gradații și clase, ca la funcționarii de stat.

În ziua a treia, în ședința de dimineață, s'a comemorat, prin o vorbire a prezidentului, ziua de 3/15 Mai 1848.

Cu privire la organizarea bisericii, se constată necesitatea unui statut organic autonom, și se cere să se introducă și elementul mirean în toate afacerile, care nu se rapoartă la credință.

Citind ziare

O problemă însemnată: *Ce facem cu școala confesională?* formează subiectul unui articol apărut în *Drapelul* din 13 l. c. Ideile, expuse de confratele lugojan, sânt următoarele:

Sub impresia actului istoric dela Alba-Iulia, opinia publică la noi înclină pentru trecerea tuturor școalelor noastre confesionale în proprietatea statului. Se zice, că în statul național românesc nu mai sântem siliți d'a ne apăra împotriva încercărilor de desnaționalizare ale statului; iar bisericile își pot vedea în tihnă de afacerile lor proprii, de îngrijirea sufletească a credincioșilor, — scăpând însă din vedere că prin emanciparea școalei de sub ocrotirea bisericii, pierde înșăși biserica cel mai puternic mijloc pentru împlinirea misiunii sale religioase morale: pierde școala!

În toial însuflețirii generale publicul mare s'a împrietenit cu ideea, ca școalele confesionale să treacă în proprietatea și administrarea statului. Chiar și congresul învățătoresc a luat hotărâri în acest înțeles; iar în multe sate s'a întâmplat de comunele bisericesti au declarat, că nu mai susțin școala confesională, invitând statul să plătească mai departe leafa învățătorilor, fără a cere îndrumare dela autoritățile

școlare, fără de a căror aprobare statul nu poate lua în primire școalele. Trebuie să ne lămurim și să ne dăm seamă: Mai avem noi românii trebuință de școala confesională?

Să avem în vedere apoi, că bună oară Franța, care deunăzi a despărțit statul de biserică, astăzi prepară restabilirea școalei confesionale, pentru a asigura educația religioasă și morală a generațiilor sale viitoare.

Pentru noi, românii, școala confesională a fost cea mai puternică fortăreață a naționalității noastre. E întrebare, că oare școala cu care o vom înlocui, fi-va tot atât de destoinică? Eată întrebarea ce trebuie lămurită deplin înainte d'a ne pronunța definitiv.

Luminătorul, în ultimul număr, aduce interesante date cu privire la situația bisericească a Basarabiei. Basarabia are: 65 parohii urbane și 1015 rurale, servite de un total de 1061 preoți. Cântăreți 1030.

În cele 13 mănăstiri și 6 schituri petrec 1008 părinți, dintre cari 947 români, 48 ruși, 9 bulgari, și 4 găgăuți.

Aceste sfinte locașuri au stăpânit până în prezent 9609 desetine; loc arabil 4651, pășune 1456, pădure 2724, livezi 256, grădinării 61, vii 197, iazuri 31 și stârpișuri 73.

Mănăstirile au un capital depus, de peste un milion, venituri de un milion opt sute de mii, și cheltueli de patru sute de mii.

Cele 7 mănăstiri de maici cuprind: 1381 suflete, dintre cari 697 românce, și 464 rușe, cu o bogăție proporțională numărului. Trei frățimi cu 44 frați, cu însemnate venituri. Două frățimi de călugărițe cu 54 maici.

În urma intervenției Arhiepiscopiei, «Casa noastră» din Chișinău a aprobat ca terenurile bisericilor, pe care s'au făcut culturi, să nu fie expropriate până la toamnă.

Știrile zilei

Dela Academia Română. Cu prilejul deschiderii sesiunii generale din acest an, Președintele Consiliului Dirigent, dl Maniu, a trimis Academiei o telegramă, în care se exprimă celei mai înalte instituții de cultura românească urările de bine ale românilor transilvăneni.

Academia a mulțumit prin o telegramă semnată de președintele P. Poni și secretarul general I. Negruzzi.

În numărul nostru de azi publicăm după N. R. marele discurs al dlui N. Iorga, care la serbarea Academiei a salutată pe membrii sosiți din țările alipite.

Di Wopicka în Ardeal. Ministrul din București al Statelor Unite americane, dl Wopicka, cunoscut ca mare sprijinitor al aspirațiilor românești, a sosit în orașul nostru, pentru a face cunoștință cu conducătorii de aici în scopul strângerii raporturilor economice între Ardeal și Statele Unite.

Conferențele Resortului Ocrotirilor Sociale. Duminecă în 25 Mai c. la ora 6 p. m. va vorbi în sala cea mare a Asociațiunii dl Dr. Ilie Beu despre *igiiena socială* și dna Dr. Eleonora Lemnyl despre *puericultură*. Intrare liberă.

În Arad. Comunicatul Marelui Cartier general anunță în 18 Mai: «La 17 Mai am intrat în sfârșit în vechea cetate românească a Aradului. Orașul era în sărbătoare. Toată populația, fără deosebire de naționalitate, a aclamat și a acoperit cu flori trupele române». — Astfel s'a pus capăt atentatelor unguerești la viața fruntașilor români aradani.

Prisonieri de război. Conform comunicatului Marelui Cartier General, numărul total de prizonieri capturați de trupele române cu ocazia operațiilor contra unguerilor este: 1102 ofițeri și 7818 soldați.

Din redacție. Ziarul nostru n'a putut să apară Joi din pricina unor neînțelegeri ivite între patroni și tipografii culegători.

Catechismul bune creșteri. Începem în numărul de astăzi publicarea unor prețioase poezii și îndrumări sub titlul de Catechismul bune creșteri, ce ni se trimit de cunoscutul colaborator al ziarului nostru, dl Const. Iencica. Citite cu luare aminte, ele vor face servicii nespuse de mari tuturor mamelor române.

Încăpătinați. Profesorii ungueri dela universitatea din Cluj au refuzat să depună jurământul necesar pentru a putea funcționa mai departe. Astfel facultățile de drept și filozofie au fost închise pentru semestrul acesta. (Vezi amănunte în altă parte a numărului de față.)

Monument lui Eminescu. Marele scriitor, care a luptat pentru ideea unității neamului românesc trebuie să-și aibe monumentul în cât mai multe centre dintre Nistru și Tisa. Bucovinenii au început a face propagandă pentru înălțarea în Cernăuț a unui monument vrednic de Eminescu.

Figura turnată în bronz a poetului are să decoreze și piețele ardelenesti, în deosebi în orașele unde a trăit poetul.

Știre personală. După o lungă absență de cinci ani, dl O. Goga, distinsul poet al Ardealului, s'a întors în mijlocul nostru. Prigonit, încă înainte de război, pentru scrierile sale literare și politice, a trecut în vechiul regat, unde neobosit a lucrat pentru realizarea visurilor de mărire a neamului. Acelaș scop l-a urmărit și în drumul său prin Basarabia, Rusia și Franța.

Jertfe ale bandiților. Primum următoarele:

Subscriși adânc îndurerăți aducem la cunoștință rudeniilor, prietenilor și cunoșcuților, că preaiubitul și neuitatul nostru soț, tată, frate, ginere, cumnat și nepot Cornel Popescu, paroh în Șimand, a încetat din viață, căzând jertfă urgiei banditismului maghiar, în noaptea din 9 Aprilie st. n. 1919 în etate de 33 ani și în al 8-lea an a căsătoriei și a păstoriei sale sufletești. Rămășițele pământesti se vor așeza spre veșnică odihnă Joi în 8/22 Mai 1919 la 10 ore a. m. în cimitirul sf. biserici din loc. Dormi în pace suflet blând! Șimand, la 2/15 Mai 1919. — Iulia Popescu, născ. Vessa, soție, Emilia Popescu, Adriana Popescu fiice, și numeroase rudeni.

Subscriși adânc îndurerăți aducem la cunoștință rudeniilor, prietenilor și cunoșcuților, că preaiubitului și neuitatului nostru soț, tată, fiu, frate, cumnat și nepot Cornel Leucuția, preot-capelan în Șimand, a încetat din viață, căzând jertfă urgiei banditismului maghiar, în noaptea din 9 Aprilie st. n. 1919 în etate de 30 ani și în al 6-lea an a căsătoriei și a păstoriei sale sufletești. Rămășițele pământesti se vor așeza spre veșnică odihnă Joi în 9/22 Mai 1919 la 10 ore a. m. în cimitirul sf. biserici din loc. — Dormi în pace suflet blând! — Șimand, la 2/15 Mai 1919. — Sanica Leucuția născ. Marta, soție; Cornel-Alexandru, fiu, și multe rudeni.

Parastase. Ni se scrie din București: Duminecă, în 11 l. c., s'a ținut parastase de un an dela moartea scriitorilor Delavrancea și Coșbuc. Parastasele pentru Delavrancea s'a făcut la biserică Icoana, unde pe lângă familia decedatului au asistat puțini dintre admiratorii și foștii prieteni ai defunctului. Pentru Coșbuc s'a servit parastase la Biserica Sf. George; a slujit arhimandritul Scriban, părintele Avramescu dela biserică Cretulescu, și preotul bisericii Sf. George. A fost de față și aici lume prea puțină. Afară de familie, n'au venit decât vreo 4—5 ardeleni, deși Bucureștii sânt astăzi plini de studenți. I. C.

† B. Constantin Ionescu. Divizia I Vânători Regimentul I Călărași cu inima înfrântă de durere anunță, că locotenentul și pururea regretatul camarad B. Constantin Ionescu, originar din comuna Urzicuța-Mică, județul Dolj, în etate de 23 ani, provăzut cu S. sacramente ale muribunzilor, după morb greu și îndelungat, a trecut la cele veșnice, Luni, la 5 Mai a. c. în orașul Gherla.

S'a stins în acele momente de fericire, când visul de aur al tuturor românilor a primit întruchipare. S'a ofilit pe patul durerii, rămas înapoi de scumpii lui camarazi, cari au ajuns deja la ținta mult dorită, unde s'au frânt pe vecie cătușele care țineau în robie neamul nostru, și unde cu atâta drag se dorea. Și-a găsit mormântul în pământul mândrului Ardeal, departe

de părinții și rudele sale și a cimenat pe vecie înfrățirea și unirea noastră sfântă.

Inmormântarea i s'a făcut Miercuri, la 7 Mai, orele 4 d. a. cu pompă militară în biserica catedrală din Gherla, de unde a fost dus pentru astrucare în cimiterul român.

Fie-i memoria binecuvântată și neuitată!

Serbare în București. Vineri în 16 l. c. la ora 11 s'a oficiat la biserica Amza un parastas pentru pomenirea mucenicilor neamului, căzuți în Ardeal la 1848-49, pentru libertatea națională. Serviciul divin a fost oficiat de părintele protopop Ion Lupaș și părintele Ilie Todorescu. Răspunsurile s'au dat de corul seminarului Nifon. După parastas părintele Lupaș a ținut o înălțătoare cuvântare, arătând că astăzi se implinesc 71 de ani, de când frații din Ardeal au proclamat libertatea în marea adunare de la Blaj.

Au asistat la serbare: I. P. S. Sa Mitropolitul Pimen, miniștrii, elevi și numeros public.

Distinsă. Dna Aurelia Pipoș, văduva fostului publicist Pompiliu Pipoș, a fost onorată de Maiestatea Sa Regina cu Crucea Regina Maria clasa întâia, pentru zelul și devotamentul cu care a condus, timp de un an și mai bine, orfanatul din Peatua-Neamț al orfanilor de război.

Corecturi. Sub acest titlu citim în *Drapelul* din Lugoj:

În Sibiu noi românii de dincoace nu avem guvern separat, ci numai mandatar ai guvernului din București. Prin urmare nici nu avem miniștri și nu e permis să-i numim domni miniștri pe membrii «Consiliului diriguitor» ci șefi de secții. E bine să ținem la lucrul acesta, ca să fim lămurii și să nu dăm unora scurți la vederi, să presupună, că noi avem în Sibiu guvern separat, și și miniștri separați, și mai ce știu ce «autonomie» separată.

Prin hotărârile marelui adunări naționale de la Alba-Iulia contopirea s'a făcut necondiționată și prin urmare nu recunoaștem nici un drept de autonomie-separatism nici pentru Transilvania, nici pentru Bănat, sau Ținuturile din Ungaria. Cine rezonază altcum greșește, ear cine răspândește vești contrare acestui punct de vedere, seduce și îmbată lumea nenorocită cu apă rece. Face dar rele servicii cauzei.

Convocare. Învățătorimea română din județul Târnava-mare este convocată la adunarea generală de constituire, ce se va ține în Sighișoara la 2 și 3 Iunie n. a. c. în sala de ședințe județeană.

Ședința I. (Luni în 2 Iunie la 8 $\frac{1}{2}$ ore a. m.) 1. Cuvânt de deschidere rostit de subscrișul; — 2. Proiect de statute pentru secția județeană, prezentat de învățătorul Ilarion Nistor din Viscri și N. Mihai din Criș.

Ședința II. (Luni în 2 Iunie la 3 ore p. m.) 1. Constituirea secției județene, conform statulelor aprobate în ședința trecută; 2. Incasarea taxelor și cotizației anuale conform statulelor; 3. Rolul școlii primare în România nouă, de Virgil Imbăruș, inv. în Mediaș.

Ședința III. (Marți în 3 Iunie la 8 ore a. m.) 1. Învățământul alternativ, de Ilarie Racoți inv. Biertan; 1. Propunerii, eventual discutarea altor chestiuni școlare de interes general; 3. Închiderea ședinței. Bendorf, la 10 Mai 1919. — George Stelea, inv. comisar pentru constituirea secției județene.

NB, Domnii preoți sânt rugați a-și încunoștința învățătorii despre ținerea acestei adunări.

Socletatea sportivă «Șoimii» din Sibiu își ține adunarea generală Duminecă, în 1 Iunie, la ora 11, în sala de ședințe a «Asociațiunii». Ordinea de zi: Raportul comitetului; schimbarea statulelor; propunerile comitetului; alegerea noului comitet. — Comitetul.

În loc de anunțuri despre căsătoria sa cu dsoara Victoria Pinciu, fiica preotului din Peștișul mare, dl Romul Perian, șef de birou în resortul agricult. și a comerțului, a binevoit a dărui cor. 25— la «Legatul Elenușa Varna n. Șutu», atașat la Fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriașilor sibieni.

Cum au stors țara. O persoană venită de peste munți ni-a descoperit zilele acestea una dintre sistemele, — neamțul e totdeauna omul sistemelor — în care soldații lui Mackensen trebuie să stoarcă țara românească, în vremea de doi ani cât au ținut-o ocupată.

Fiecare soldat adică eră îndatorat a trimite acasă, în Germania, în toată săptămâna cel puțin un pachet de 5—10 kilograme de alimente. Soldatul care trimetea în săptămână două și trei pachete d'acestea, primea dela comandantii săi laudă specială...

Pentru vrafal de păcate comise de ocupanți, pedeapsa cerului nu putea să întârzie.

Misiune franceză. A sosit în România o misiune universitară și tehnică, în frunte cu filologul Mario-Roques, în scop de-a lua contact cu reprezentanții învățământului românesc și a face astfel schimbul de idei și de reciproce servicii culturale între Franța și România.

Pentru Ardeal. Guvernul român a acordat un împrumut de 100 milioane lei Consiliului Dirigent pentru acoperirea trebuințelor urgente ale Ardealului.

Concert în Sibiu. Sâmbătă în 24 Mai, la ora 8 seara în sala «Unicum», dsoara Lelia Popovici — fiica mult regretatului Nichi Popovici, va da un concert cu următorul program:

1. G. Dima: a) De ce nu mi vii? b) Mândruță de demult.
2. Schumann: Florin și Florica.
3. M. Reger: Singurătate.
4. I. Brahms: Cântec de iubire.
5. H. Wolf: Taina.
6. Liszt: Loreley.
7. Saint Saëns: Claire de lune.
8. Liszt: Oh, quand je dors.
9. Bizet: Pastorale.
10. G. Dima: a) Mugur, mugurel, b) Știi tu măndro.
12. T. Brediceanu: a) Știi tu bade, ce mi-ai spus. b) Pe sub flori mă legănai.

Dsoara Lelia Popovici, absolventă a conservatorului din București și Viena, una dintre cele bune cântărețe ale noastre, care la concertul măestrului Dima a stors lacrimi cu vocea sa dulce și melodioasă prin interpretarea simplelor cântări bisericesti, poate sta alături de cele mai bune cântărețe din străinătate, căci are o voce clară de sopran liric, — este o măeastră interpretă a cântecelor noastre naționale și a lied-urilor. Credem că publicul din Sibiu și jur va alerga să asculte pe această artistă a muzicii românești. — Vera.

La dreapta! Poliția de stat sibiană anunță: Pe temeiul ordonanței Consiliului dirigent se dispune, ca începând cu 15 Iunie 1919, trăsurile pe drumuri publice vor avea să cârnească la dreapta (și nu la stânga, cum se face acum).

Contribuiri la fondul jertfelor liniei de demarcație. Din trecut		
Col. dnei Marioara Mircea, București		K 178,408.75
„ dnei Reghina Drăgomer, Ilea		K 2.000.—
„ Nicolau, București		370.—
„ dlui Ioan Frâncu, preot și Nic. Muntean, în Cetea		440.—
„ dnei Dr. D. Vasu, Făgăraș		163.—
„ dnei Elena Jiga, Făgăraș		1.356.—
„ dnei Olivia Deleu, Sibiu		700.—
„ dlui Căpitan Camilo Piso între ofițerii și soldații jandarmariei din județul Târnava-Mare		500.—
„ dlui Ioan Chioariu, inv. Vale		1.200.—
„ femeilor române din Șura-Mare		217.—
„ Reun. femeilor române din Feldioara		346.—
„ dlui Ioan Sporea, preot Hăghig, jud. Brașov		1234.90
„ primăriei din Rotbav, jud. Brașov		651.—
„ primăriei din Sâmpetru, jud. Brașov		470.—
„ primăriei din Sâmpetru, jud. Brașov		214.—
DI Victor Gärtner, Bistrița		100.—
DI Demeter Gärtner, Bistrița		200.—
Col. «Reuniunii din Sfânta Mărie» din Tăgșor		338.27
Total		K 188,908.92

Enea Hocman, cashier.

Schimbări. Paserea habsburgică, vulturul cu două capete, cum se vestește dela Viena, va fi înlocuit, și în loc de două capete va purta numai unul.

Germania voește să-și schimbe culorile drapelului în negru, galben și roșu. Belgia însă, pe temeiul că acestea sânt culorile sale, a intervenit pe lângă aliați să oprească Germaniei întrebuițarea unui asemenea drapel.

Hartă etnografică. În institutul de arte grafice Samitca, în Craiova, a apărut harta etnografică a țărilor locuite de români, foste sub domnia Austro-Ungariei, cuprinzând Transilvania, Timișana (corect Bănatul), Bucovina și 5 comitate din Crișana și Maramurăș, întocmită de Al. F. Stanciovi. Prețul 2 lei.

Programa

examenelor publice dela Școala civilă de fete cu internat a «Asociațiunii» la finea anului școlar 1918/19.

Luni în 2 Iunie n. 1919:

a. dela 8—10 ore a. m. Religie (toate elevele).

b. dela 10—12 ore a. m. Clasa I civilă.

c. „ 3—5 „ d. a. „ II „

Mercuri în 4 Iunie n. c.:

a. dela 9—12 ore a. m. Clasa IV civilă.

b. „ 3—5 „ d. a. „ III „

Joi în 5 Iunie n. c.:

a. dela 11—12 ore a. m. Cursul complementar (Examen particular).

b. dela 3—5 ore d. a. Muzica instrumentală (pian) și Cântări (toate elevele).

Mercuri și Joi, în 11 și 12 Iunie n. c., vor fi examenele elevelor particulare, la 8 ore a. m.

Lucrările de mână, desemn și caligrafie sânt expuse în decursul examenelor într'una din salele școlii. Direcțiunea.

Din Bucovina

DI G. Rotica, sosit din Bucovina la București, face în ziarul Dacia o instructivă expunere a stărilor actuale bucovinene.

E bine să știm și noi, în Ardeal, ce se petrece în țara fagilor. Elementele de comparație, durere, nu lipsesc.

Eată ce ni se spune:

S'a făcut în timpul din urmă, mult sgomot în jurul unei pretinse crize, ce s'ar fi produs prin demisia fostului șef (Flondor) al administrației din provincia de peste Molna. Dar o criză înseamnă — în zilele democrației — adânci nemulțumiri populare, neconținute frământări, ce sgudue dela un capăt la altul o țară.

La noi în Bucovina însă, de unde am sosit chiar acum, noi nu știm nimic că s'ar fi pomenit ceva din toate aceste halucinații ale unor confrăți, cari și azi ca și în trecut vorbesc cu aceeași ușurință, despre chestiunile românești din celelalte provincii românești.

Țărănimea noastră își lucrează, pe cât de harnică, pe atât de liniștită, ogoarele. Ear noi ne bazăm pe țărănime, numai pe țărănime, care singură ca clasa cea mai numeroasă sau, mai bine zis, ca singura clasă românească ce-o avem, poate provoca o criză în viața românească dela noi.

Că demisia dlui Flondor a produs și oarecare mâhnire, este foarte adevărat. Admitem și iscălim cu amândouă mâinile. Dar în faptul acesta nu rezidă atât de mult un merit cât mai degrabă un mare păcat față de neamul său al domnului Flondor, ear în ultima analiză, însăși cauza plecării sale.

Să ne explicăm:

DI Flondor a fost un înverșunat autonomist, ear această atitudine a sa potrivnică hotărârei Marelui Congres dela Cernăuț, care a votat în unanimitate și cu cel mai mare entuziasm, unirea necondiționată, nu a fost determinată de o convingere ulterioară, că servește astfel mai bine interesele nației sale, ci de motive de ordin pur personal. Domnul Flondor a voit să facă din Bucovina eliberată un fel de raia a sa...

A promis minorităților mai mult chiar decât au avut sub stăpânirea care le-a încălzit și le-a crescut sub aripile sale, pentru desnaționalizarea

noastră. A încurajat presa străină în atitudinea ei ostilă față de Țara-mumă. Văzând d-sa în discreditarea României o posibilitate mai mult de a câștiga opinia publică pentru visurile sale *autonomiste*, a îngăduit ca presa aceasta să descopere, dincoace de fosta graniță austriacă, cât mai multă corupție pe de-o parte, și incapacitate pe de alta.

Este deci firesc ca toți aceia, cari ne-au stors puterile și ne-au batjocorit sufletul 140 de ani, să fie mârșii de plecarea fostului șef al administrației bucovinene.

Dar, cu acest prilej, dl Flondor a vorbit și de introducerea în Bucovina a *politicianismului din țară*. Foarte adevărat, iscălim și această afirmare, numai că ea se întoarce împotriva lui a făcut-o.

Cine nu vrea să facă o crimă față de interesele superioare ale neamului, nu poate face în Bucovina nici politică *liberală*, nici *conservatoare*, nici chiar politica așa de cinstit și generos cugetată, a partidului dlui *Iorga*, cu toate că am fi printre cei dintâi cari ne-am bucură să o vedem biruitoare. —

Unul din metodele consacrate ale politicii vieneze față de neamurile subjugate era și acela de a infiltra acestora cât mai mult disprețul pentru tot ce nu este de superioară proveniență austro-germană. Metodul acesta, dacă nu isbui pretutindeni, la noi în Bucovina însă a putut însemna cele mai încurajătoare rezultate. Pentru orice bucovinean care se respectă, civilizația, Europa însăși, se sfârșea până eri la șapca finanțului dela graniță.

Disprețul acesta pentru România persistă încă la noi. A dispărut Viena din viața românului bucovinean, a dispărut din creierul său de interese, dar n'a dispărut din sufletul său, din cugetarea sa.

A discuta, deci, la noi politicianismul de aici, a-i descoperi fața sa urâtă, înseamnă a alimenta această Viena internă, pe care străinii n'o pierd nici o clipă din vedere în socotelile lor.

Cine are o conștiință, nu poate face în Bucovina decât o singură politică: de apropiere, de încredere în România, în voința ei de a fi o țară mai bună ca până azi. Ear pentru că năzuința aceasta să fie încununată de succes, trebuie trasă o graniță adâncă între luptele politice de aici și noua politică de acolo.

Noi cei din jurul *Glasului Bucovinei* am inaugurat această politică și am tras dela început și această graniță. Vedem păcatele de aici, ale unora și ale altora, și ne doare, dar nu le discutăm la noi acasă, unde străinii atâta așteaptă, pentru ca apoi să lucreze ei mai departe.

Aceleași motive de înalt ordin național au determinat și această atitudine a noastră: să nu vedem în guvernul de azi un guvern liberal, cum nu vom vedea în cel de mâine, un guvern conservator, sau socialist, sau unionist-democrat, sau cum se va numi, ci numai un guvern român, obligat mâine ca și azi a ne ajuta în silințele noastre de a apropia inima Bucovinei de inima Țării-mume, aceasta măcar deocamdată, până se vor fi convinși anume străinii din mijlocul nostru că trebuie să renunțe la anume poftă. Pe urmă, poate, va fi loc și pentru alte discuții.

Nu tot așa a crezut dl Flondor că poate servi mai bine interesele neamului său. Venind la București a făcut apel la o anume *presă de partid*, ear întorcându-se acasă a deschis cea mai odioasă luptă împotriva grupării dela *Glasul Bucovinei*, împrumutând dela Bucureștii, fără nici o alegere, *armele de luptă, cum și modul de a lupta al politicianismului de aici*.

Astfel mândrul boer bucovinean, autonomistul care s'a ridicat cu atâta înverșunare împotriva contopirii Bucovinei cu patria-mumă, a contopit peste noapte tot ce a fost mai rău la noi, cu tot ce este mai rău aici.

Dovezi în privința asta cine dorește, n'are decât să citească gazeta dlui Flondor, *«Bucovina»*, mai ales numerele dela demisia d-sale încoace. Ceeace va găsi, cine se interesează de situația în Bucovina, în coloanele gazetei cernăuțene, nu ne permitem a califica noi, căci când fostul ministru al Bucovinei amenință pe urmașul său că-l va părăsi la Paris, că nesocotește aspirațiunile străinilor, asemenea fapte trec mult dincolo de limita, până la care li este permis cuiva a împinge o luptă politică.

Legiunile românești din Italia

Guvernul italian, din momentul ce România a intrat în acțiune alături de Înțelegere, a căutat să amelioreze viața prizonierilor români, adică a *transilvănenilor și bucovinenilor*, cari luptaseră în rândul armatei austro-ungare. Prin manifeste s'a făcut cunoscut soldaților, că pot constitui legiuni aparte și astfel au posibilitatea să lupte în rândurile armatei italiene pentru libertatea României.

Transilvănenii și bucovinenii au primit cu entuziasm această chemare și în câteva săptămâni au răspuns la apelul guvernului italian aproape 50.000 de români captivi. Ofițerii români prizonieri se găseau la Cittadula, și mai mulți ofițeri superiori italieni au început să lucreze la organizarea legiunilor. Soldații erau concentrați la Avezzans, Cassal Altamura, Marino, Albania, și Laziale.

Soldaților li s'au dat haine, ghete și strictul necesar pentru viața de tranșee.

Organizarea acestora este datorită generalului Luciano Ferigo, actualul atașat militar al Italiei la București. D-sa a căutat să îngrijească pe soldații români, și a depus toată energia și înțelepciunea sa pentru o cauză frumoasă și dreaptă. Indată ce s'a încheiat armistițiul între Înțelegere și Germania, legiunile se pregăteau de plecare. Astfel prin Martie au sosit în țară primele legiuni românești din Italia cari au defilat în fața Regelui. Acum, acești eroi luptă cu vitejie în contra bolșevicilor unguri.

Legionarii sosiți în Transilvania sânt în număr de 10.000. Au mai rămas în Italia aproape 35.000 de soldați, cari vor veni curând în țară. Guvernul italian le dă tot concursul; soldații au echipamentul necesar și hrană îndestulătoare, toți sânt voioși și așteaptă cu nerăbdare clipa ca să se întoarcă în țară. Gestul atât de nobil al Italiei dovedește dragostea, pe care o poartă României și ținem să aducem pe această cale mulțumirile noastre acelora, cari în vremuri grele au purtat grija captivilor români. (*Dacia*.)

Clădiri școlare

Cultura poporului român, trebuie să fie preocuparea principală a tuturor românilor doritori de progres și consolidarea neamului.

Pentru acest scop trebuie să avem sau să înființăm localuri potrivite din toate punctele de vedere.

Școlile noastre au fost făcute pân' acuma numai pentru elevi supuși la instrucție elementară, de regulă adaptate din locuințe particulare sau construite după modelele popoarelor mai înaintate în cultură, și numai în anii din urmă, cam de două decenii, s'au clădit școlile după prescripțiuni impuse de guvernele stăpânitoare; dar și clădirile acestea, din lipsa de mijloace s'au făcut cam pe dos, sau în mod puțin corespunzător principiilor pedagogice și igienice.

O sală mare cam de 10 m. lungime și 6 m. lărgime formă spațiul în care se întruneau elevii pentru instrucție, și dacă sala aceasta era luminată numai dela o parte cel puțin cu patru ferestre, dacă avea înălțimea aproape de 4 m. și se putea ventila ușor și repede prin ușă și ferestri, cum și prin canale verticale fără ca să se producă curente vătămătoare sănătății, se admitea de obicei ca local corespunzător.

Dar câte piedeci nu se prezintă acestor dispoziții prin situația salei cu lumina ce o primește dela răsărit, mează-zi, apus sau mează-noapte; căci dacă cea dintâi poziție e cea mai favorabilă, celelalte două următoare, sânt străbătute de razele solare, ce supără ochii copiilașilor, ear meazănoaptea suferă de regulă de prea puțină lumină în timpuri noroase, neguroase sau ploioase.

De mare importanță este intrarea și ieșirea din școală, căci nu trebuie să fie directă din stradă, ci din curtea de recreație și dintr'o anticameră spațioasă, în care să încapă toată garderoba elevilor (șubele, zeghele, căciulile și pălăriile) care în timpuri ploioase sânt îmbibate cu apă și prin evaporare la căldură produc aburi și gaze vătămătoare sănătății.

Anticameralele să fie așezate așa, ca intrarea în sala de învățământ să fie totdeauna din față elevilor, despre catedra învățătorului, atât pentru controlul mai ușor, cât și pentru a conturba

mai puțin atențiunea elevilor prin circulație pe ușa salei.

Când însă o comună e răsfirată pe văi și dealuri, și elevii nu pot să ajungă repede la locuința lor la ameză și să se întoarcă earăși la școală, anticamera va trebui să fie cât de mare și provăzută cu mese și scaune, la care să poată sta elevii și să mănânce la ameză din ceea ce-și aduc de acasă și să aștepte orele de învățare de după ameză.

Nu de mai puțină însemnătate este ventilarea încăperilor școlare, — o afacere nu tocmai simplă, din mai multe și diferite motive.

Despre modul cum s'ar putea ajunge la rezolvirea practică a localurilor de școle, și chiar ale clădirilor de biserici, în modul cel mai corespunzător, vom da la timpul său un studiu special.

Pamfilie
arhitect.

Posta redacției

Dlui I. B. în *Cr.* Convocarea și bilanțul a apărut în *Revista Economică* nr. 15 din 12 April 1919. Dacă s'a făcut ceva iregularitate, reparația se caută pe calea legilor. Discuția în presă mai mult strică decât ajută cauzei.

Teatre în Sibiu

Teatrul Comunal. Director: Dl Leo Bauer.
Sâmbătă: *Ciocârlia* (Wo die Lerche singt.)
operetă nouă de Lehar.
Inceputul la ora 7 seara.

Cinematograful Orașului. Piața Hermann.
Directoară: D-na M. Scholtess.
Sâmbătă și Duminecă: *Kismet*, dramă orientală indică în 4 acte.
Inceputul la ora: 7 și 9 seara.

Cinematograful Apollo. Strada Schevis
Directoară: Dna Emil Toth.
Sâmbătă și Duminecă: *Cine mă sărută*, piesă în 4 acte, cu Hella Moia.
Inceputul la ora: 7 și 9 seara.

Nr. 326/1919.

(121) 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa II a Voivodeni-mici, din protopresbiteratul Făgăraș se publică concurs cu 30 de zile dela prima publicare în *«Telegraful Român»*.

Emolumentele sânt cele fasonate în coala B. și congruă.

Petițiile să se înainteze cu documentele prescise subsemnatului oficiu ear concurenții să se prezinte în parohie spre a face cunoștință cu poporul.

Făgăraș, la 10 April 1919.

Oficiul protopresbiterat ortodox român al tractului Făgăraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 305/1919.

(129) 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa I Zărnești, protopresbiteratul Branului, devenită vacantă prin moartea parohului Ioan Strevoiu, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în *«Telegraful Român»*.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dela stat.

Cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiterat în termenul deschis.

Concurenții cu prealabila incuviințare a protopresbiterului să se prezenteze în vre-o Duminecă în biserica din parohie, spre a cânta și predica, eventual a celebra.

Zărnești, în 5 April 1919.

Oficiul protopresbiterat al Branului în conțelegere cu comitetul parohial concertent.

Ioan Hamsea
protopop.